

Sjunde roten, tomt 34

Kvarteret Traktören

Tjugosjunde roten 1637–57

Sillgatans södra sida,
sträckan Torggatan–Tyggårdsgatan

Sextonde roten 1657–70

Peder Tenngjutares gård

Östra delen av 7.34

1638 Hos Per Tennstöpäre *Anna* och *Anders* 1741

Marit Tenngjutares med inhyses folk 1642–44

Anders Olsson 1640

Lars klädemaker 1641

Lars Andersson Järnben 1641–48

Anders Rasmusson skomaker 1649

Per Hising 1651, 1653 *Per Börgesson* 1652

Michel Christiansson Tenngjutare

1655 Gustavi tomtöreslängder 1670–73

En gammal hustru Cherstin från Lessö berättade vid överrätten den 26.2.1660?, att hon hade varit hos sin dotter *Karin Svensdotter i Lerum*, då denna för en tid sedan hade fött ett oäkta barn och hörde henne uttryckligen bekänna sig vara besoven av en gift man Michel Christiansson Tenngjutare, medan dennes hustru förlidet år hade vistats på marknader. Karin Svensdotter hade varit i tjänst hos Michel Tenngjutare. Den 15.3.1666 visade Michel Christiansson Tenngjutares hustru Karin Pedersdotter hans brev från Halmstad detta år, vari han bekände sig att ha haft olovlig be- blandelse med Karin Svensdotter. Gården skulle pantas för de 80 dalers smt böter tenngjutaren trots sin hustrus förböner förhonom i rätten dömdes till den 5.4.1666 som straff för sin hordoms- last. Den 19.4.1666 visade Karin Svensdotter ett brev som Michel Christiansson tenngjutare skri- vit till henne i en båtsman Jochim Hanssons namn i vilket brev Michel diktade ihop att samma båtsman tillstod sig att ha besovit henne och lovat henne äktenskap. Karin Svensdotter dömdes för att ha trängt sig emellan i ett äktenskap och för att ha avlat ett ”horbarn” till 40 d smt böter.

Samtidigt fanns en *Michel Rasmusson tenngjutare* i dåvarande sextonde roten.

Petter Sigfridsson 1666–67

Jockum Kohlbeck knivsmed 1667 M1678 1 tomt.

Han krävde vid underrätten den 23.10.1667 *Olof svärdfejare* på 11 mark silvermynt, som han för dennes räkning hade betalt för malt till en *skeppare Petter Volckwart*. Han bodde troligen i Mi- chel Tenngjutares gård.

Styrmannen Reggert Reggertsson

1651–60, Kersti Riggerts änka 1661

Reggert Reggertsson var avliden redan den 24.2.1660, ty då krävde sal. Måns Simonssons änka Margareta i Filipstad (genom Filipstads borgmästare Johan Danielsson) i Göteborgs kämnärsrätt 300 rdr i fäderne av hustru Kerstin Reggert Reggertssons änka. Hon kallas felaktigt hustru Kerstin Reggert Olofssons när hon av *Johan Schwartzkopf* på Carsten Witts i Hamburg vägnar krävdes på betalning för brännvin den 18.8.1665 i kämnärsrätten. Hon kallas Reggert Reggertsson styrmans efterleverska hustru Kerstin Jacobsdotter den 23 i samma månad, då hon hade samma invändning som gången förut, nämligen att hon inte kände till att hennes man hade hemfört så mycket brännvin på en gång från Hamburg.

Den 11.5.1666 berättas det i underrätten att hustru Kerstin av *Elin Andersdotter* hade köpt en plats med därpå stående stuga för 24 rdr. Det visade sig, att tomten var ofri och att köpet blott gällde stugan, som skulle flyttas av arvingarna efter Elins död.

Men rätten fann försäljningen alldeles ogiltig: 1) Svaranden hustru Kerstins man, som var levande, hade inte verifierat köpet med ”hands underskrivande” 2) det stred mot ordinantian, att någon tomt skulle skiljas 3) en mor var heller inte mäktig, att försälja sina barns hypotek för deras fäderne. ”Ty erkänner Rätten av upptecknade skäl sådant kvinnofolksköp över fast egendom ryggeligt och ogillt”.

Kerstin Reggertz var avliden, då det den 17.10.1684 omtalas i rätten, att *barberaren David Berg* av henne hade köpt en gård. Samtidigt omtalas hennes måg, onämnd till namnet.

Arvid Andersson båtsman 1663–66

Anders Christophersson båtsman 1671–74

Bengt i Westen 1675–76 sistnämnda år med tillägget ”rymd”

Åssela bakerska nämnd 1675

Anders Nilsson i Wika skeppar (kapten)

1668–81 M1678 Anders i Wika skeppskapten 1 tomt Gustavi tomtöreslängder 1670–81 1 tomt

Berg säger i Husägare och tomter att Hans Olofsson den 7.10.1665 sålde gård till Anders Nilsson skraddare – möjligt är att köparen i stället var Anders Nilsson skeppare.

Hans karriär skildras i Zettersten, Svenska Flottans historia (II, 618) på följande sätt: Nilsson van der Wijk (Sjöhierta): född 25.12.1634, arklimästare 1658, underlöjtnant 22.4.1676, kapten 14.9.1656, kapten på amiral Erik Sjöblads skepp Amarant (2) i maj 1677 och tillfångatagen i slaget under Låland och Falster s. 1 juni, indragen 31.12.1679. Efter år 1680 åter i tjänst, blev kommandör och adlad 1698, död i Karlskrona 1701.

Det förklarades i rätten den 13.7.1682, att skeppskapten Anders Nilsson Wika förde *skeppet Fortuna*, som var helt svenskägt.

I rätten klagade *Anders Printz* den 21.6.1688 över att kapten Anders von der Wiks hustru hade förhållit honom redskapen till hans farkost, så att han denna sommar måste mista frakten. Hon hänvisade till det pågående målet mellan Anders Printz och hennes son *Nils von der Wik* i underrätten.

Redan 1696 var gården i tomtöreslängden skriven på mågen skepparen Helge Börgesson Lund, gift med Ingrid Sjöhjerta. Denne köpte stolrum i Gustavi den 10.5.1693. Han omtalas i tomtöreslängden 1704 men 1710 omtalas hans änka. Komministern i Stora Lundby, sedermera *kyrkoherden i Tegneby Jöns Andersson Ahlquist* (född i Surte 1680) anklagades 1710 för att han inte ville fullborda äktenskapet med Helge Börgessons äldsta dotter *Anna Maria Lund*. Nästa år var de gifta men då beskylldes Ahlquist för att mot Anna Maria bruka ”hård medfart”.

7.12.1711 bou efter avl. Helge Börgessons änka Ingrid Sjöhjerta. Hon efterlämnade hus och gård, värderad 640 d smt (Berg II:1–2, 465).

1715 *Mågen Petter Rijk* (tomt 150, hus 360, lösöre 50) *Johan Martin Swalp* (lösöre 100)

1717 Arkliemästaren Petter Rijk Amiralitet

hustru Stina Lund

Ibm *Strandridaren Christian Möllenipp*

hustru Christina Staffansdotter

Skeppar Helge Börgesson Lunds arvingar sålde den 4.7.1717 gården för 640 d smt till hustru Maria Walcker, änka efter skepparen Jacob Walcker, begravd 23.7.1714 i Christine förs. (Hon kallades också 1718 Kritz). Hon erhöll uppbud 3.3.1718 och fasta den 26.10.1719. Gården sades 1718 ligga mellan assessor Göthenstierna i öster och Per skräddeles änka i väster och höll 24'5 gånger 80 2/3'.

För ett lån av 283 d smt i plåtar mot 6% pantsatte Maria Walcker den 31.5.1735 sin gård på Sillgatan till mäster Rolof segelmakares änka Kerstin Larsdotter. I tomtöreslängden står gården dock 1725–40 skriven på handelsmannen Nils Schütte.

Johan Magnus Ståhles hustru Britta Ståhle pantade 3.10.1743 hus på Sillgatan till Marit Andersdotter i Tored 400 d smt (AII bb:5).

Berg (II:9–10, 422) ger följande biografi över Johan Magnus Ståhle: Han var son till *kontrollören vid järnvågen Gustaf Ståhle och hans andra hustru Maria Gonander*. Kallas 1741 handelskommissarie vid järnvågen. Dog plötsligt i oktober 1744. Efterlämnade (bou 21.3.1745) 553:8 d smt, därav hus och tomt på Sillgatan, mellan skraddare Örnberg i väster och gördelmakare Christian Oberlenders hus i öster (hade i inköp kostat 550 daler år 1740, såldes på auktion 16.4.1745 för 621 daler).

Ståhle hade 1734 som vaktmästare på Nya Elfsborg förgäves sökt klockaretjänsten i Domkyrkan efter Johan Lignell. Gift med Brigitta, som blev omgift med skraddare Bengt Westerdahl (var död 1746).

Den 27.4.1745 pantsattes gården av hattmakaren Christian Jungberg för lån av 300 d smt av hustru Marit Andersdotter i Tored, då gården säges ligga på Sillgatan med skraddaren Örnberg i väster. 1765 betecknas den som hattmakaren Christian Jungbergs *ödetomt*.

1775 Skraddaren mäster (Sven) Lagerbergs ödetomt (senare tillhörig Olof Giers och hans hustru) Delar öden med västra delen av 7.34 och tillhörde klenmeden Nils Halling 1790.

Västra delen av 7.34*Mattes Assmundsson, åbo**Carl Torsson*

Gustavi tomtöreslängder 1677

kallas sedan

Olof Dunts gård

Gustavi tomtöreslängder 1678–81 1 tomt

Olof Dunt var 1675 bosatt i rote 8 men vem han var är okänt. Man kan emellertid i resolutionsboken för den 11 dec. 1671 läsa, att ”uppå denna dag lät Öfwersten wälborne Herr Fredrich von Börstel genom mönsterskrivaren Jonas Svensson andraga Capitainens af denne stadz Guarnison Manhaftige Dunts beswär, att han upppå sin fiorton dagar sedan uppå handelsmannen Henrich Bruun Johan ungfångne billiet hwarken är worden antagen hos honom till logement eller annorstädes med tillbehörligt qwarter af honom försedd”. Henrik Bauun Johan ursäktade sig med att han själv inte ägde något husrum, som passade kapten Dunt eftersom större delen av hans hus var uthyrt till andra eller användes av staden till nederlag.

Lorentz besökare

1681

Ett flertal Lars besökare omtalas under 1600-talet i Göteborg:

Vid kämnärsrätten i sept. 1657 vände sig Johan skräddeles hustru mot *Lars Nilsson besökare*.*Lars Olofsson besökare* var död 1665. Samma år omtalas hans änka *Helga Hansdotter*.*Sara sal. Lars besökares* gav attest åt Bengt Carlsson 11.6.1669.*Besökaren Lars Bengtsson Tusentrots* omtalas bl.a. i injuriersak mot insp. Jonas Månsson i mars 1666.Den 19.6.1683 vände sig Lars Hansson Lander mot *Ingrid Andersdotter Lars besökares änka* för något stulet gods som återfunnits hos henne.Bengt Larsson, som ville bli perukmakare fick bördsbrev 13.4.1715. Han var född 4.5.1696 som son till *visitören Lars Bengtsson och Sigrin Andersdotter*.*Lars Jonsson besökare också kallad Skara-Lars* klagade den 4.4.1666 i underrätten över att han förolämpats av Rasmus Torstensson Lake.*Brita Larsdotters, sal. Lars Larsson besökares* dotters fädernesarv i hus och gård på Sillgatan skulle befrias från 10-de penning.

Enligt tomtöreslängden var sergeanten Anders Rasmusson ägare till gården 1696. Grannen i väster 7.35 anger honom 1695 som granne i öster

Troligen var han densamme som konstapeln Anders Eneberg, vilken 22.11.1698 lånade 150 d smt av banken och då pantsatte sitt hus på Sillgatan med Bengt Rasmusson och Erik Danielsson hovslagare som cautionister (AIIb:4).

Den 18.3.1701 pantsatte Per Persson (Berg) skräddare för lån av 150 d smt av hospitalet det hus han köpt av Anders Eneberg mellan Helge Börgesson i öster och "Bollewikens i väster". Per Persson tycks ha avlidit 1714, ty detta år omtalas Per skräddare men nästa år Pär Pärssons änka i skattningslängden. När sonen Petter Persson, född 1705, erhöll bördsbrev för att bli skräddare, säges hans mor heta Sigrid Olofsdotter: tomt taxerades 150, hus 160, lösöre 50 1717 (skatt 4.16) *Gesällen Bengt Westerdahl* 1725 *Gesällen Oluf Strömberg* 26.11.1729 gjordes bouppteckning efter skräddaremästare Petter Bergs änka Sigrid Olofsdotter (begr. D 22.6.1729) Ägde hus och gård på Sillgatan, mellan perukmakare Johan Sahlberg i väster och handl. Nils Skytt i söder, 350 d smt. (Berg II:1.2. s.221)

Den hade 1730 övertagits av skräddaren Olof Öhrnberg (Örnberg), som erhöll burskap 25.9.1733 Som anställda hade han 1730 gesällerna *Peter Öhrnberg* och *Peter Berg* (begr. D 28.2.1744) samt gossen Peter Pehrsson. Vid bouppteckningen efter Olof Örnberg (begr. 20.12.1755) den 12.11.1756 efterlämnade han hus och tomt på Sillgatan med en där intill belägen ödetomt värd 1925 daler. 1765 omtalas skräddaren Olaus Örnbergs arvingars ödetomt (Berg II:11–12 s.180).

Skräddare Örnbergs dotter Catarina (född 1731) var gift med skräddaremäster Sven Lagergren. De ägde gård på Kronhusgatan men behöll ännu 1775 denna tomt som ödetomt.

2.10.1780: Första gången lät konduktören Herr Johan Adam Carlberg uppbjuda tvenne i stadens norra del och dess femte kvarter på södra sidan av Sillgatan belägna ödetomter mellan Barnhusets tomt å östra och svärdfejaren Aron Holms hus och gård å västra sidan, vilka tillhört den förre eller den som gränsade närmast till Barnhuset Herr Majoren Olof Giers och han sålt tillsammans med sin fru Anna Catarina Giers den 28.2.1780 för 66 rdr 32 skill specie till konduktören Carlberg och den senare eller den näst intill Aron Holms hus belägna skräddaren Mäster Sven Lagerberg och han hade med sina arvingar Peter och Mauritz Örnberg 6.5.1780 likaledes för 66 Rs 32 skill specie sålt dem till Carlberg. 30-penning 4 rdr 21 sk 4 r. Hållande båda dessa tomter enl. mättingsattest av Lie – vardera 12½ aln. i bredd samt 37 alnar i längd.

29.8.1785 Klensmeden mäster Nils Halling uppbygger för 1166 rdr 32 skill specie köpeskilling två i stadens femte kvarter på södra sidan av Sillgatan belägna och till reveterat korsvirkes stenhusbyggnad åt gatan grundlagda tomter, emellan Barnhusets tomt å östra och svärdfejaren Aron Holms hus och gård å västra sidan hållande 25 alnar i bredd och 37 alnar i längd med därå uppförd, inredd och i tvenne våningar hög flygelbyggnad inåt gården, som tillhört fortifikationslöjtnanten herr Jean Adam Carlberg och som denne med sin hustru 24.8.1785 försålt. Trettiopenning 38 rdr 42 – 8 r specie.

1786–90 liksom gården i öster klensmeden Nils Halling.

1800–1807 Klensmeden Waldemar Hasselgren (ägde också nr 35)

"Brandförsäkringsvärdering

1803 8nov. 1. 1788 5te kvarteret

7:34 4445.4 rdr

Sillgatan

Ägare smedmästare Waldemar Hasselgren

Själva tomten höll i längden 40 alnar och i bredd utmed gatan 25 3/4 alnar.

Var belägen 208 alnar ifrån Östra Hamne Canalen samt en brunn på en näst intill belägen tomt. Är försedd med följande brandredskap: 3ne stegar, 2ne brandhakar, 2ne handsprutor, 3ne ämbar av läder och 2ne svabbar.

En byggnad av fullmurat korsvirke uppsatt år 1788 av 3ne våningar är i längd utmed gatan 25 $\frac{3}{4}$, i bredd 14 $\frac{1}{2}$ och i högd 14 alnar, 14 tum. Täckt med bräder under tegelpannorna. Står på 1 $\frac{1}{2}$ alns hög stenfot jämte en hwälfd källare ofwan jord, försedd med dubbla järndörrar, jerngaller och fenster. Byggnaden i gott stånd.

Grundmurade källaren värd 280:-

Stenfoten med grunden 108.24

Transp 288.40

Byggnadens undre källare består utom av ovannämnde hwälfd källare endast av 1 förstuga, 1 skafferi och 1 sal, varest yttermurarne äro 10 tum tjocka.

Andra våningen, yttermurar 10 tum, skiljemurarna 5 tum, har 1 förstuga, 1 sal, 3ne boningsrum och 1 kök med spis.

I tredje våningen vari yttermurarna äro 10 tum och skiljemuren 5 tum tjocka befinner sig 1 förstuga, 1 skafferi, 1 sahl, 3ne boningsrum och 1 kök med spis. Trapporne huset igenom av plankor.

Hela stommen i det stånd det nu värderas till 1026

Yttertaket med dess tillbehör 316

Bielklagen 54

Golf i rummen av plankor 78

Taken i dito panelade hvarav en med gips,

6 med duk målad med limfärg 80

11 fensterlufte med hvitt glas i kitt, 2 aln 23 tum

höga och 1 $\frac{3}{4}$ aln breda med målade foder 8 rdr 88

2 dito 2 al 16 t höga 1 $\frac{3}{4}$ breda m. dito a 7 14

1 " 2:11 " 1 $\frac{3}{4}$ " " 6.40

11 " 2:3 " 1 $\frac{3}{4}$ " " 5.32 62.16

2 par invändiga fönsterluckor a 2 rdr 4

1 port med beslag och lås 8

1 helfransk förstugedörr i 2ne delar m. d.o 7

14 st helfranska dörrar med låsar, beslag och

målade foder a 7 107.10

2 helfranska dörrar med låsar, beslag och målade foder 10

33 alnar stämd bröstpanel av bräder målad med oljefärg

a 16 st 11

184 al bröstpanel av duk och bräder med postament och
fotlister målade a 12 st 46

6 st Porcelains kakelugnar a 16 rdr 96

2 st Pottkakelugnar a 6 rdr 12

1 ram med duktapeter målat med oljefärg 11

1 dito målat med limfärg 8

7 dito med papperstapeter a 2.12 15.36

2ne köksspisar utan någon bakugn 32

2ne skorstenar med kakelugnsnischer 36

Denna byggnads värde utföres till rdr 2.518.4

En byggnad av lika beskaffenhet och ålder med den förestående samt med densamma ihopbyggd av 2ne våningar med en vinkel är i längd $24\frac{1}{2}$ al och i bredd 10 al 20 tum utan vinkelen som är $15\frac{1}{2}$ aln lång och 10 al 8 tum bred, höjden över allt lika 11 alner, täckt med bräder under pann —. Byggningen som är i gott stånd står på $\frac{3}{4}$ aln hög stenfot. Foten är värd 103.

Byggningens andra våning vari yttermuren är 10 tum och skiljemurarna 5 tum tjocka består av 1 förstuga 1 vistelhus, 2ne skafferier, 2ne boningsrum, 1 kök med spis, 1 brygghus med spis och bakugn, 1 smedia med äscha för 2 eldar. Öfre våningen, vari yttermurarna är 10 t tjocka och skiljemurarna 5 tum har 1 förstuga, 4 boningsrum, 2ne kök med spisar, 2ne värkstadsrum och 2ne skafferier. Trapporna huset igenom av plankor.

Hela stommen i det stånd den nu befinnes värderas till 872.16

Yttertaket med dess tillbehör 269

Bjälkelagen 30

Golv i rummen av plankor 70

Taken i dito panelade varav 2ne med duk målade med oljefärg
och 2ne med duk och limfärg 66

5 fensterluffer med hvitt glas i kitt $2\frac{1}{2}$ aln höga,

1.19 A breda med målade foder a 7 rdr 35

14 d 2.7. höga $1\frac{3}{4}$ brede med dito a 6 rdr 84

1 dito 1:8 d. 1:19 brede 5

4 dito 1 aln högt 20 tum brett a 1.32 6.32

2 fensterluffer med hvitt glas i bly 2 alnar 9 tum höga 1 aln

1 tum breda målade foder 10

10 halvfranska dörrar med beslag och målade foder 50

9 släta ” ” 13.24

2 dito i 2ne delar ” ” 4

76 alnar bröstpanel av duk och bräder med postamente och
fotlister målade med oljefärg 19

6 pottkakelugnar 36

4 rum hava duktäpet målade med oljefärg 36

3ne köksspisar varav den ena undre 44

1 brygghus med bakugn 34.24

1 värkstadsspis för 2ne eldar 28

2ne smedbälgar 50

4 skorstenar med kakelugnsnischer 61

Denna byggning upptages till värde 1927

Summa banko — 4445.42”